Presented to the Medical Society
of London by the Author Ao. 1775

Dr. Hulme
Librarian

Medicinæ Fautoribus
Hocce Opusculum
offert
Auctor

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS,

DE

ENTERITIDE.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

GEORGIUS HICKS,
BRITANNUS.

Prid. Id. Junii, hora locoque solitis.

Ὁ καιρὸς ὀξὺς, ἡ δὲ πεῖρα σφαλερὴ, ἡ δὲ κρίσις χαλεπή.
HIPPOCR.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR, AULD, et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M,DCC,LXVIII.

VIRO PERITISSIMO

PENNEL HAWKINS,

CHIRURGO REGIO,

IN ARTE SUA OPIFERA

NATURALI INGENII DEXTERITATE;

HASCE STUDIORUM PRIMITIAS

OB INSIGNEM ERGA ME BENEVOLENTIAM,

GRATI ANIMI TESSERAM,

SACRAS VOLUI

GEORGIUS HICKS.

DISSERTATIO MEDICA

DE

ENTERITIDE.

EX variis ac innumeris quibus patent homines malis, unum, inteſtinorum ſcilicet inflammationem, de qua nunc ſumus acturi, ſelegimus; quod, ob praecipitem ejus naturam, ob ſummos quibus ſtipatur dolores, ob larvatam denique ſub qua non raro incedit formam, attentione medicorum neutiquam indignum putavimus. Prae aliis enim vero noſtram attentionem vindicare videretur dira haec affectio, cum Patre nos orbavit dilectiſſimo, cui nil profuere naturae molimina, nil artis auxilia; vi autem morbi impar factus, eheu! tandem vivere deſiit venerandus ſenex: Placide ejus conquieſcant manes, quos in aeternum grata proſequemur memoria.

 Cuivis,

Cuivis, inteſtinorum ſedem, munera, magnum vaſorum ac nervorum quibus inſtruuntur proventum, rite conſideranti facile patebit, hocce malum, ni venienti occurratur morbo, nunquam poſſe magno vacare periculo, nunquam non grave medicis faceſſere negotium.

Quod ad ordinem hujuſce diſſertationis, ducem ſequuti ſumus Clariſſimum Sauvages.

Opus vero propoſitum jam aggredimur; in quo, Benevole Lector, ſi quidam irrepſerint errores, quin eos benigno interpreteris animo, non eſt cur dubitemus.

CHARACTER.

Symptomata, quae Enteritidem adeſſe monſtrant, ſunt: Dolor abdominis acutus, urens, fixus, quem comitatur tenſio perquam moleſta, febris acuta, pulſus durus ac contractus, alvuſque utplurimum conſtipata.

HISTORIA

HISTORIA.

Principia Proegumena.

PLETHORA. Vaſorum plenitudinem et ſanguinis exuberantiam huic malo, aeque ac aliis inflammatorii generis, homines obnoxios reddere, vix dubitandum; cum, in hujuſmodi temperamentis, principium quodlibet procatarcticum majorem ſolito tyrannidem exercere oporteat.

SENIUM. Senium etiam homines inflammationi inteſtinorum opportuniores reddit; in aetate namque provectiore, vaſa, quae perſpirabile excernunt, fere omnino excaecantur, atque circuitus aequilibrium verſus renes divergit: Inde fit, quod in hocce aevi ſpatio vaſa abdominalia magis diſtenduntur, et idcirco admodum prona ſunt ad hos motus inordinatos qui inflammationem inducunt, quandocunque principia hujuſce morbi procatarctica

tarctica ſuam ſymbolam eo conferunt. "In ſenibus," inquit Celeber. HOFFMAN, "febres ardentes non facile tranſeunt in "meningum, ſed potius in inteſtinorum, "inflammationem *."

Principia Procatarctica.

QUUM alia atque alia ſint principia quae enteritidi anſam praebere poſſint, ad haec tria praecipue capita ea referre libet.

1. *Externe applicata.*

VULNERA inteſtinorum quibuſcunque modis extrinſecus illata, perſaepe lethalia eſſe, praecipue inflammatione ejuſve ſequelis, cuivis obvium.

FRIGUS corpori jam calenti ſubito ad motum, frequentiſſime huic morbo originem praebet; nec mirum! Spaſmodice enim conſtringuntur omnia quae ſummum corpus

* Tom. 4. page 369.

corpus perreptant vaſa; exinde humores magna vi et copia in partes irruunt internas, earumque functiones plus minuſve perturbant; adeo ut apud medicos in confeſſo maneat, pleraſque viſcerum inflammationes ex hoc ſolo provenire fonte. Annon huic unico principio tribuenda Celſiſſimi Principis praematura mors, quam nunc luget Britannia, diuque lugebit; nobilis ille Juvenis, ſaltando nimis calefactus, ſub coelo frigido, dum ex Gallia in Italiam ſuum tenebat iter, pernoctavit; poſtero autem die, rigorem praecedentem excipiebant febris mali moris, et ventris dolores omni patientia majores. Quid plura? In horas ingraveſcebat malum ad cuncta artis praeſidia rebelle; et brevi poſt tempore, viribus deſtitutus, extremum efflavit halitum. Aperto abdomine, viſcera fere omnia, praeſertim inteſtina, conſpiciebantur phlogoſi et ſphacelo correpta.

2. *Ingesta Nocentia.*

Huc pertinent ea quae tubum intestinalem seu mole obturant, seu acrimonia irritant; sub quacunque forma medicamenti, potus et cibi, aut etiam veneni, fuerint ingurgitata.

Medicamenta. Haec ad diros generis humani morbos debellandos dedit Natura, excogitavit Ars: Sua autem quibusque propria utplurimum sunt remedia; valentioribus igitur caute utendum; minus enim prudenter adhibita, veneni potius quam medicamenti vicem explent. In usu acriorum emeticorum et purgantium nunquam non magna opus est cautela, potissimum in quibusdam intestinorum malis, qualia sunt ileus, herniae, alvi constipatio, spasmodici dolores, qui ex levi irritatione in validam facessunt inflammationem. Ex hoc fortiorum medicaminum abusu saevissima non raro oriri pathemata, omnes uno ore fatentur medici.

Potus

POTUS ET CIBI. Frigida, dum corpus aeſtuet, largo hauſtu epota, eundem fere, ac frigus externe ſudanti corpori admotum, edit effectum. Haud ſemper facile et innocue tranſeunt quae forma cibi ſunt ingeſta, quamvis ſe bene habeant primae viae; aliquando enim mole ſua cavum prorſus obturant, aſperitudine ejus tunicas irritant, ſpaſmos excitant dolorificos, ileum, volvulum, mortem denique ipſam, inducunt. Novimus puellam octodecim circiter annos natam, quae, paulo poſt prunorum oſſicula improvide deglutita, ventris tormina incurrit atrociſſima, febrem, tenſionem epigaſtrii, aliaque enteritidis ſigna, arte incaſſum tentata, tridui ſpatio morte correptam eſſe: Secto cadavere, in apricum veniebat coecum, oſſicula prunorum recondens, phlegmonodeum, et maculis nigris obſeſſum.

VENENA. Arſenicum, aliaque id genus aſſumpta, plerumque ventriculum inflammatione afficiunt: Si vero haec eadem,

dem, quomodocunque fiat, in inferiorem canalis sedem sat cito fuerint propulsa, non possunt non omni tempore pessimos hujusmodi accersere effectus.

3. *Morbi Praegressi.*

NONNULLI dantur intestinorum affectus, qui vel aegri incuria, vel medentis erroribus, vel ea demum qua saeviunt vi, in inflammationem abire solent. De his nunc ordine agendum.

ILEUS. Ex iliaca passione suam originem saepius ducere enteritidem, nemo practicus ibit inficias; cum in hac fere solum consistat summum iliaci morbi periculum, quam ad avertendam nil non movent prudentes medici. De ileo tractans sic loquitur Clar. HOFFMAN: "Est "dolor intestinorum acutissimus facile in "inflammationem transeuns *:" Et alibi, "Quod attinet ad ipsam prognosin, spes "salutis superest, quamdiu non adest inflammatio;

* Tom. 4. part. 2. p. 285.

" inflammatio; ſi vero inflammatio jam " praeſens quae ex febre, vehementia tor- " minum, &c. dijudicatur, parum ſpei ſu- " pereſt *." Deinde, " Medico perito nihil " prius, nihil poſterius, curae cordique ſit, " quam ut ſaeviſſimo dolori, qui inflam- " mationis et mortis etiam cauſam prae- " bet ſufficientem, per convenientia tam " interna quam externa remedia ſublevan- " do proſpiciat." † Idem ſentit ſolertiſſi- mus PRINGLE: " But it is to be wiſhed, " that Sydenham had not given that " name to the ileus, nor conſidered it in " the light he has done; becauſe, upon " his authority, many have been led to " correct and evacuate the bile, (perhaps " faultleſs), without ſufficiently attending " to the inflammation, as he does not " mention it ‡".

HERNIAE. Primi ſubſellii Anatomicus MORGAGNI, de ſectione cujuſdam, her-

 nia

* Ibidem, pag. 292. † Et 293.

‡ Diſeaſes of the army, page 154.

nia incarcerata defuncti, haec dicit: "In-
" teſtinum ſacculo proximum ex rubore
" nigricabat; illinc inteſtinum, ſuperiora
" verſus, magnum ad tractum, ex rubro
" ad lividum inclinabat; quicquid au-
" tem inde ad ventriculum uſque perti-
" nebat, ob conferta pleriſque in locis e-
" videntia ſanguifera vaſcula, plane ru-
" bebat*." Clariſſimi en quoque verba
De Haen: "In corpore faeminae her-
" nia demortuae, iterum obſervavimus
" aequalem, denſam, flavam cruſtam, fere
" omnia inflammata inteſtina penitus
" contexiſſe †.

Intussusceptio. Cadavera eorum qui huic malo ſuccubuerunt ſcrutanti, inflammatio utplurimum ſe prodit; an-non magis veritati conſentaneum, ex invaginatione inteſtini inflammationem ſoboleſcere, quam ex hac illam? Inter extiſpicia defunctorum, cauſas ab

earum

* De cauſis et ſedibus morbor. tom. 2. pag. 50.

† Vol. 1. pag. 140.

earum ſequelis rite diſtinguere, Oedipo fere interdum opus eſſet. Quae vero hac de re nuper tradidit eximius noſter MONRO, referre libet: "An *intuſſuſceptio* may "have irritation and inflammation for "its conſequences; as when we diſen-"gage the gut in a dead body, we find "the colour of the gut altered, and the "coats thickened *".

SPASMODICAE INTESTINORUM CONSTRICTIONES. Ex his inflammationem non raro progigni, quotidiana docet obſervatio; hujuſmodi enim doloribus laborantes ad calida, et colica dicta, remedia confugere ſolent, peſſimo ſaepe cum eventu; dum, conſtrictis ſpaſmo partibus, valida ſupervenit inflammatio quae brevi miſeros e medio tollit aegros: "Licet "enim ab inflammatione morbus non "duxerit originem, convulſionem tamen "inteſtinorum, flatus creantem, inflamma-"tionem

* In praelectionibus.

" tionem facile ſequi poſſe, *" nos commonet Illuſt. VAN SWIETEN.

ALVI DIUTINA CONSTIPATIO. Haud deſunt, quibus, ſecunda etiam valetudine, per decem pluresſve dies occluditur alvus; nimis autem diu protracta foecum retentio, multa interdum poſt ſe trahit mala. Inter haec frequens et primarium eſt enteritis; quoniam ad ſtercus ejiciendum a nonnullis in uſum vocantur draſtica purgantia, quae non modo non proſunt, verum etiam plerumque obſunt. Jure igitur dicit HOFFMAN, " Culpandus hic " communis et deteſtabilis practicorum " error, qui, alvo pertinacius adſtricta, " unum poſt alterum purgans ingerunt, " eoque malum non tantum exacerbant, " verum etiam reddunt mortiferum †."

DYSENTERIA. Praepoſtero et intempeſtivo adſtringentium uſu, cohibita dyſenteria in inflammationem inteſtinorum tranſire

* Vol. 3. pag. 169. † Tom. 4. part. 1. p. 543.

transſire poſſit. Quod his teſtatur verbis Clar. FORDYCE. "When, in an inflam-"matory dyſentery, the ſecretion is im-"prudently checked by aſtringents, this "kind of inflammation often ariſes *."

VERMES. In primis viis diu nidulans verminoſa progenies, ſenſiles inteſtinorum tunicas rodendo et vellicando, eaſdem inflammare poſſit, quum hac roſione etiam per inguina umbilicumve nonnunquam ſibi parant exitum intimi hoſtes.

PODAGRA RETROCEDENS. Ex materia podagrica, quocunque modo retropulſa, ſaepenumero ortum ducit enteritis, aliave inteſtinorum affectio: "Illud latens "morboſum in corpore, quod, ad extremos "artus delatum, exquiſita illa podagrae "tormenta facit, ſi ex imprudenti medela, vel effoeti corporis languore, ad ſo-"lita loca deponi impeditur, ſaepe in "viſceribus abdominalibus horrendos

"ſpaſmos

* Formula, pag. 59.

" ſpaſmos excitat; unde ſic ſtringuntur
" inteſtina, ut, in locis contractis, omni
" effluxu et influxu liquidi vitalis impedi-
" tis, ſubita et lethalis gangraena ſequa-
" tur, *" diſerte notat Illuſt. VAN SWIE-
TEN.

SYMPTOMATA.

FEBRE modo praecedente, modo ſub-ſequente acuta, inſurgit imi ventris dolor, primo tantum vagus, paulo poſt uni obnixe haerens puncto; ſaepe comprimitur, aliquando autem laxatur, alvus; arida nigreſcit et hiulcat lingua; ſitis urget inexplebilis; interanea vehemens exurit aeſtus; duri, frequentes, ac contracti fiunt arteriarum pulſus; ad tactum ſumme dolet tumida et renitens umbilici regio; irrequiete corpus jactatur; parce fluunt, penituſve ſupprimuntur, urinae; inſtar canum morſus exquiſite torquent dolores; aegro nunc conſtat, nunc alienatur

* Vol. 3. pag. 162.

natur mens ; accedunt ſingultus, eructationes, ani valida conſtrictio, enormes ad vomendum conatus, contrarius inteſtinorum motus, et iliaca paſſio. Procedente morbo, in pejus ruunt omnia: Derepente ceſſant acerbiſſimi dolores, infidae induciae! quam maxime proſternuntur vires ; facies tandem comparet Hippocratica ; liveſcunt labia; frigent extrema ; gelidi erumpunt ſudores; pulſus deprehenduntur debiles, celerrimi, ac intermittentes ; convelluntur artus; obnubilatur viſus; haeret vox faucibus ; laxata quae ante fuit clauſa alvo, inſcie elabuntur nigrae dejectiones ; mors demum placida, ultima linea rerum.

HACCE ſub forma, in propatulum venit et progreditur plerumque inteſtinorum inflammatio: Haud raro autem praecipua a nobis jam tradita enteritidis ſigna abeſſe, nec propterea minus periculoſam adeſſe inflammationem, liquido oſtendit iſtud anatomices lumen MORGAGNI ; cujus ipſius verba hanc ad rem

eleganter

eleganter ſcripta proferre, haud abs re fore cenſemus.

* " Quae omnia cum ita ſint; quan-
" do, cum aliis inflammatorum inteſtino-
" rum ſignis, vehementem dolorem et
" acutam febrem in aegrotantibus depre-
" hendes; jure quidem meritoque credes
" rei medicae auctoribus, haec duo inter
" praecipuas notas magnae inteſtinorum
" inflammationis ponentibus. Nec ta-
" men, ſi quando alterum vel utrumque
" horum aut abeſſe, aut vix eſſe, invenies,
" continuo putabis aut nullam eſſe in-
" flammationem, aut levem, neque gan-
" graenam et ſphacelum in eorum eſſe
" inteſtinis non poſſe, in quibus duo illa
" praeceſſiſſe non videris. Optandum
" ſane fuiſſet, ut medici, cum ſigna hu-
" jus inflammationis, et conſequentis ip-
" ſam gangraenae, propoſuerunt, hoc
" monitum non omitterent in morbo qui
" per fallaciam ejuſmodi, nec raro, prae-
" ceps

* De cauſis et ſedibus morborum, tom. 2. epiſt. 35. pag. 61.

" ceps ac repentinum affert exitium; nec
" raro, inquam: Nam memini, cum ado-
" lescentuli tibi supra descripti casum
" mirabundus narrarem VALSALVAE
" atque ALBERTINO, continuo utrum-
" que confirmasse, non absimilia occurris-
" se sibi, nec semel. Quo tempore, cum
" mihi inculcaret ALBERTINUS, vigilan-
" dum et cavendum esse in doloribus in-
" testinorum: Se enim, post leves dolores,
" aut certe cum minime magnis, nulla
" manifesta febre, nulla convulsione, nul-
" lo vomitu, animo ac corpore satis vi-
" gentibus, de improviso vidisse aegros
" in praeceps ruere, et cito eripi ab laten-
" te inflammatione, ex sphacelo nec opi-
" nato intestinorum: Cum haec, inquam,
" mihi inculcaret, quaesivi ex perattento
" illo medico et diligentissimo observa-
" tore, Quibus igitur ex signis proximum
" intelligere periculum, et praenunciare
" saltem possemus? Ille vero, ex pulsu, in-
" quit, abdomine, facie. Pulsus enim
" humilis, et debilis potius, et qui, si

"bene attendas, ſibi ſubobſcure diſſimilis "ſit: Abdomen autem tenſum, et du-"rum, et cum dolore quodam: Facies "denique inſoliti aliquid, ſed in aliis a-"liud, oſtendens, ut interdum oculos "quaſi exterrefactos, aliàs livorem quen-"dam circum labra, animadverterim. "Haec, inquit, fere; nam aliquando lin-"guam etiam adnotavi haud bene ſe ha-"bentem, et quamdam ſitim, mihi accidit, "ut in ejuſmodi caſibus ſe obſervanda "praebuerint. Sic ille ingenue, ut ſolebat, "quae requirebam, ſigna indicabat."

Hancce autem latentem adnotaſſe inflammationem, et medicos ne illa deciperentur primum monuiſſe, Clariſſimum Simpson, conſentiunt Van Swieten *, Morgagni †, et Pringle ‡.

Obiter hic notare expedit, inteſtina, pariter ac alia quae inflammantur viſcera, in ſuppurationem vel ſchirrum abire poſſe. Hoc tamen perrarum eſt; quum, medica teſtante

* Vol 1. p. 628. † Loco citato, p. 62.
‡ p. 160.

teſtante hiſtoria, longe frequentior enteritidis ſequela ſit reſolutio aut gangraena.

Sectiones Cadaverum.

CADAVERA hoc morbo denatorum, cultro anatomico ſubjecta, multiplicem inteſtinorum labem exhibent. Inciſo abdomine et diducto, tetram mephitin interdum ſpirant interanea *; quae, utplurimum, flava et gelatinoſa, mucum concretum referente, cruſta conteguntur †; in conſpectum venit major minorve tubi alimentarii portio inflammata, gangraenâve tacta; quae hanc ſuperat tubi pars plerumque aëre concluſo ultra modum turget: Tunicae inteſtini inflammati reperiuntur praeter naturam condenſatae ‡; minima earum vaſcula a remorante ſanguine quandoque ita rubent, ut ſi arte cera fuiſſet injecta **: Hinc illinc maculae lividae

* Hildanus chirurg. obſ. cent. 1. No. 61. p. 49.

† De Haen loco citato. ‡ Pringle, p. 246.

** Morgagni epiſt. 35. p. 59. No. 10,

lividae et nigricantes obviae fiunt *; per totum canalis tractum diversa corpora extranea, quae casu consiliove fuere deglutita, se visenda praebent; aliquando in apricum sistitur stupenda excrementorum moles, crassiora intestina ad crepaturam fere distendens †; tenuia in se involuta, et arcte, quasi a circumducto filo, constricta inveniuntur; haud raro quae pars coli natura sub ventriculo a dextris ad sinistra transversum tenet iter, se offert a sede sua dimotam et infra umbilicum dilapsam ‡; ut de herniis, de intussusceptionibus, aliisque variis intestinorum vitiis, sileamus.

DIAGNOSIS.

Genuinos morborum, qui multa cum aliis communia habent symptomata, characteres accurate stabilire, haud parum artis Apollineae interest; vix igitur pro dignitate sua satis laudari possit Clar. Sauvages,

VAGES,

* Morgagni passim. † Hoffman, tom. 4. part 2. p. 290. ‡ Morgagni epist. 34. p. 44. No. 2.

VAGES, qui pathognomicas morborum notas ſumma cura perquiſivit et depinxit. Prout haec illave pars inteſtini coli afficitur, alias abdominis et thoracis inflammationes mentitur enteritis; nec tanti refert haſce inter affectiones diagnoſis ad amuſſim facta, cum eandam fere poſcant ſingulae medelam: Quibuſdam vero affectionibus patent inteſtina, quae, ut rite ex inflammatione dignoſcantur, ſedulo nitendum: Illis quoniam minime, ac huic, eadem conveniunt remedia; et falſi hac in re judicii poenas ſaepe luunt aegrotantes.

MORBI, qui ab enteritide non ſatis facile diſcernuntur, probe autem diſcerni debent, hi ſunt:

GASTRITIS. Dolor epigaſtrii ardens, ſumma anxietas, ſingultus indeſinenter vexans, vomitionis et doloris ad omnia etiam leniſſima aſſumpta exacerbatio, pulſus inaequalis, ſaliva in os eructans, et hydrophobia, ſolum laborare ventriculum, clariſſime oſtendunt.

HEPATITIS.

Hepatitis. Si colon, ubi dextro ſubjicitur hepati, fuerit inflammatum, hepatitidem aemulari aſſolet; quod factum ſe plus vice ſimplici vidiſſe Clariſſimus teſtatur Cullen. Dextri vero hypochondrii dolor ad ſcapulas pertingens, pallida ſeu icterica facies, dyſpnoea, tuſſis ſicca, molliores pulſus, difficilis in latus ſiniſtrum decubitus, hepar, non colon, inflammari certas praebent notas.

Nephritis vera. In ancipiti nonnunquam haec verſatur diagnoſis: Longe alia autem ſunt nephritidis verae et enteritidis ſymptomata; ab hac illam diſtinguunt ſequentia: Dolor acutus in regione renum, frequentes ructus, bilis vomitus; crebra urinae cupiditas magnaque difficultas, excretum aquae ſimile; ſolutior alvus, et quae facilius obediat clyſmatibus.

Nephritis Calculosa. Lumborum dolor ſubinde recurrens, motu corporis exacerbatus; febris haud niſi poſt

cruciatus

cruciatus diu toleratos, accedens; cruris ab eodem latere ſtupor, teſtiſque retractio; urina cruenta et ſabuloſa; non ambiguum dant diſcrimen.

PLEURITIS. Facile internoſcuntur pleuritis et inteſtinorum inflammatio; ſub illa adſunt lateris dolor in inſpiratu valde auctus, pulſus pleni, moleſta tuſſis; ſub hac autem, medii utplurimum abdominis dolor, minime in inſpiratu auctus, minus pleni arteriarum ictus, tuſſis nulla.

COLICI DOLORES. Hoc nomine ab incautis inſigniuntur quicunque abdominis dolores, tanquam qui a ſpaſmo flatuve non potuiſſent non omni tempore oriri; et remediis tractantur calidis, haud ſine magno ſaepe aegrotantium damno. Atqui, inflammationem nec adeſſe, nec imminere, abunde quae ſequuntur evincunt ſigna: Dolores per totum imi ventris ambitum vagantes, nunquam diu uni haerentes parti, per intervalla redeuntes; nulla vel levis excandeſcens febris; pulſus

molles

molles et naturaliter fere ordinati; per superiora aut inferiora emiſſi cum levamine flatus; abdomen inaequaliter tumens, ad tactum minime dolens.

Ileus. Nonnullos apud medicos pro uno eodemque morbo habentur ileus et enteritis; inique vero, ut opinor. In priore, motus inteſtinorum periſtalticus, naturaliter deorſum tendens, in contrarium vertitur, cui nulla utplurimum inflammationis ſe adjungunt ſigna; et viciſſim in poſteriore, inteſtina inflammantur abſque minima eorum motus inverſione: "Ex tenſione," inquit Sauvages, "phlegmonodea tactum non tolerante, "ſumme dolorifica, cum pyrexia acuta, "diſtinguitur ab ileo, dyſenteria, colica, "quarum ſpecies etiam plures inflamma-"toriae ſunt; ſed in quibus ſymptomata "generi propria praedominantur *." Veruntamen haud diſſimulandum, quod interdum alter in alterum faceſſat morbum, vel

* Vol. 2. p. 463.

vel uterque ſimul ſuam in eundem aegrum exerceat tyrannidem.

CAUSA.

QUAM aliae inflammationes, eandem agnoſcit cauſam enteritis; hîc autem multum inter ſe diſcrepant celebres in arte viri, nec nobis has datur dirimere lites: Haud multum hallucinati fuere medici, qui impetum ſanguinis, cum vaſorum ſpaſmo ac irritatione conjunctum, vi, quam par eſt, majori in partem affectam ruentis, cauſam inflammationis fuiſſe putarunt; id enim clare oſtendunt ea quae huncce affectum comitantur.

PROGNOSIS.

EXPERIENTIA teſte, incertum et periculi plenum dat praeſagium, ex quocunque proveniſſet fonte, inteſtinorum inflammatio. "Pars nulla," inquit MORGAGNI,

GAGNI *, " fortaſſe facilius et citius " quam inteſtina, nihil ejuſmodi ſuſpi- " cante medico, abit in gangraenam, et " nigra fit." Nonnulla igitur quae minime fallunt futurae ſalutis mortiſve indicia, breviter attingere conabimur.

Boni Ominis Signa.

SI, medela tempeſtive inita, dolores antea fixi ex parte in partem migrant, ſenſim ſenſimque ceſſant; venter detumeſcens ad tactum minus dolet; clyſmatibus reſpondet alvus; copioſe fluunt urinae; ſudore calido lenique totum humeſcit corpus; facile ſedatur ſitis; bene ſe habent lingua, vultus; molles, pleni, et aequales micant pulſus; omnia denique meliora fiunt; rem in vado eſſe judicamus.

Mali Ominis Signa.

VENTRIS tormina quae uno praecipue ſaeviunt loco; abdomen tenſum, tactumque

* Tom. 2. epiſt. 35. p. 58. No. 5.

que refugiens; urinarum difficultas; alvus pertinaciter clausa; crebrae vomitiones; sitis quae non extinguitur; linguae ariditas; internorum aestus; cum pulsu parvo, duro, ac contracto; nil boni spondent, nec levem imminentis incutiunt metum gangraenae. Subita dolorum remissio; magna abdominis inflatio; facies Hippocratica; singultus; nigrescens lingua; extremorum frigus; gelidi sudores; virium lapsus; urinarum suppressio; tendinum subsultus; mens emota; pulsus debiles, intermittentes, aut qui vix percipi possint; nigrae denique et foetentes alvi excretiones; instantem denunciant mortem.

MALI quoque inter ominis signa, etiamsi a plurimis minime suspecta habeantur, recenset MORGAGNI: "Pulsum humilem, et qui, si bene attendamus, sibi subobscure dissimilis sit; abdomen durum, tensum, et cum dolore quodam; faciem quae minime placet, vel aliquid insoliti, ut oculos exterrefactos, livorem circum labra, ostendit." Et alibi, "Inter

"pessima

" pessima autem signa," inquit sagax ille vir, " et proximam mortem indicantia, " jure meritoque reponimus nigras dejec-" tiones, cum dolorum cessatione conjunc-" tas." Quod ad gangraenam spectat, haec prudenter monet: " Cave tamen vicissim " credas, in quibus sphacelus intestino-" rum sit, in iis semper dolores cessare, " edoctus adolescentuli historia, qui cum " ultimas quindecim vitae horas ob im-" mane dolorum tormentum jugiter cla-" mare coactus esset; tamen intestinorum " partem multo maximam tam nigram " habuit, quam qui nigerrimam *."

RATIO MEDENDI.

Ex supradictis luce clarius patet, hujusce morbi medelam quam maxime properandam; omnia quae ratio et usus docuerunt prodesse posse remedia simul et semel in usum sunt vocanda. Apte itaque dicit MORGAGNI, " Scilicet, hujus morbi " cursus

* Ibidem, p. 63. et 62.

" cursus saepenumero opinione celerior est, " ut si horas spectes, incipere tum etiam " censeas, cum, summa jam illata noxa, " ad finem properat exitialem: Itaque si " quo in alio, in hoc certe morbo, ve- " rum est illud Hippocraticum, Occasio " praeceps *." In curatione enteritidis bina medendi consilia veniunt adimplenda.

I. Vasorum constrictionem, et sanguinis impetum, qui in omni inflammatione obtinent, tollere.

II. Symptomata urgentia levare.

Primo inserviunt consilio quae sequuntur remedia:

Sanguinis Missiones, cum generales, tum topicae.

In his cardo curae vertitur; haec sacra, dum procellae saeviunt, anchora; praetermisso enim seriusve adhibito hoc principe remedio, vana utplurimum et inania evadunt reliqua artis

* Ibidem, p. 57. No. 3.

artis auxilia; hinc ſententiam ARETAEI tantopere collaudat Illuſt. VAN SWIETEN: "Verum optime ARETAEUS "in curatione hujus morbi dixit, nullum "remedium adhibendum eſſe, niſi quod "robore et celeritate auxilii tanto morbo "adaequatum eſt; unde jubet, venam "in cubito aperiendam eſſe lato vulnere, "ut multus ſubito ſanguis exeat; ad "animi etiam deliquium uſque *." Nulla fortaſſe datur interna inflammatio, pleuritide vix excepta, quae crebriorem largioremve poſtulat ſanguinis miſſionem. Caveant incauti, ne illos decipiant parvi et quaſi humiles pulſus, ad quos ſi attente advertant animum, una explorabuntur duri, contracti, ac digitum prementem tenſae inſtar chordae ferientes; hoc quoniam rerum ſtatu nunquam non proficuè ſecantur venae, unde minuitur acerbitas dolorum, reficiuntur vires, molliores dant arteriae ictus. Pro ratione igitur virium et ſymptomatum ſanguinis

* Vol. 3. pag. 174.

guinis detractiones audacter repeti jubet peritissimus PRINGLE *. "Having had "reasons to deviate from Sydenham's "practice, I have followed the more an-"cient one of bleeding largely and often, "as long as the violence of the symp-"toms remained, or whilst the strength "permitted. If, after the first bleeding, "the patient was not sensibly relieved in "a few hours, the vein was opened a "second time." Eadem praecipit Clar. TISSOT, "La seule façon de la guerir, "c'est, 1mo, de faire une trés grande "saignée du bras; elle diminue presque "sur le champ la ferocité des douleurs, "et elle calme les vomissemens; elle rend "d'ailleurs les autres remedes beaucoup "plus efficaces: Souvent il la faut reite-"rer deux heures apres †." Nec propria refragatur experientia; haud enim ita pridem, ad quendam hoc morbo graviter decumbentem accitus, graviter inquam, quum

* Diseases of the army, pag. 155.

† Avis au peuple, tom. 1. pag. 250.

quum male ſe habuerint facies, abdomen, pulſus, venam bidui ſpatio ad quartam uſque vicem feliciſſimo cum eventu aperui, et tanto ex diſcrimine evaſit aeger. Dummodo igitur ſinant vires, ſimulque perſtent vel renoventur ſymptomata, iterandae ſunt ſanguinis miſſiones. Monitos autem, nec immerito, voluit medicos laudatus MORGAGNI, ne nimis ſero in ſubſidium trahatur valentiſſimum hocce remedium: "Longe "enim aliud eſt antequam fiat inflamma- "tio, aut etiam dum fieri incipit, venam "ſecare; aliud, cum facta eſt, et vires "languent, et omnia in praeceps ferun- "tur, ſubire; ut CELSI verbis rem elo- "quar, ſpeciem ejus ut occiſi, quem ſors "ipſius interemerit *." Et paulo poſt nonnullis hujus mali allatis exemplis, quibus ſanguinis detractio ſerius inſtituta nocuiſſet, nedum prodeſſet, haec aſſerit digniſſimus vir: "Non adverſus utiliſſimum, "ſi tempeſtive utaris, auxilium, ſanguinis "miſſionem

* Loco citato.

" missionem haec scribo; sed quid cito
" accidere, vel post hanc in morbis ejus-
" modi possit, ubi praevaleant convul-
" siones violentissimae, admoneo, ut et
" scias ipse, et ante docere alios queas,
" non esse temere magnum auxilium cul-
" pandum, si forte ejus usum continuo
" exitus infelix consequatur *".

Haec hactenus de generali sanguinis missione: Quod ad topicam, si debilis haereat aeger, si magna jam copia ex systemate missus fuerit sanguis, nec adhuc evanescant vel minuantur dolores, haud absque fructu regioni umbilicali admoverentur cucurbitulae cruentae. Nunquid non ad illam intestinorum occultam inflammationem a Morgagni memoratam, praecipue quadraret haec sanguinem educendi via? Verisimile videtur; experientia tamen sola hac in re aliquid certi statuere possit.

E Regimen

* Ibidem. pag. 58.

Regimen Antiphlogiſticum.

Ex natura et ſede hujus mali rite perpenſis, ſponte patet quam exactam tenere debeat aeger diaetam; ſiquidem omnia ingeſta motu inteſtinorum vermiculari ad locum inflammatum appelluntur. De curatione tractans, haec habet BOERHAAVE: "Atque interim caute cavendo ab omni "acri impetum augente, calefaciente, po-"tu, cibo, medicamento, motu, animi af-"fectu *." Pro potu autem, aqua pulli, hordeacea; pro cibo, cremores hordei, oryzae, avenae, et id genus ſorbilia, ſumantur; nec tantum dum premat morbus, verum etiam per aliquot dies poſt morbum depulſum, ad hanc praeſcriptam victus rationem vivat aeger: "Licet "per illa," inquit Illuſt. BOERHAAVII interpres, "quae hactenus tradita fuerunt, "dolor ceſſaverit, febriſque remiſerit; "tamen debemus cogitare, partem il-

"lam

* Aphor. ſect. 964. No. 5.

"lam inteſtinorum ubi morbus haeſit, "diu adhuc retinere talem ſenſibilitatem, ut facillime denuo dolor, ſpaſmus, "inflammatio, recrudeſcere poſſint, ſi vel "levis irritatio acceſſerit ab ingeſtis, vel "acrioribus, vel difficilioris digeſtionis *."

Sudorifica.

QUAE blandum movent ſudorem medicamenta, cum ſanguinis circuitum per totum corpus reddunt aequalem, haud inanem aliquando ludunt operam. Haec inter eminent antimonialia refracta doſi, adeo ut nauſeam moveant aſſumpta; vi quippe commercii, quod cum ſumma cute habet ventriculus ſpaſmos illam tenentes ſolvunt, et exinde ſanguinis ſuperpondium ab interioribus in exteriora deducunt; quod in curatione internarum inflammationum ſaepe ſaepius feliciter ceſſiſſe, nemini non notum. Diluentes et tepidae

* Vol. 3. pag. 182.

tepidae potiones largius hauſtae, vaſa quoque perſpirabile excernentia, leniter relaxant; atque inſuper, ſalutarem hunc ſimul exſerunt effectum, ut aeſtus febrilis minuatur, ſitiſque moleſta ex parte ſedetur: Quodnam genus potionum hîc maxime ſit idoneum, jam ſupra, dum de regimine agebatur, monſtravimus.

Veſicatoria.

PLURIMUM haec prodeſſe quibuſcunque topicis inflammationibus, quotidiana confirmat practicorum obſervatio, cui nil derogant ineptae quorundam, de modo quo operantur veſicantia, theoriae: Quae non inutilem huic morbo praeſtare opem, bene depletis prius vaſis, teſtatur celeberrimus PRINGLE. "Immediately after a "ſecond bleeding, a bliſter (as large as "the palm of the hand with the fingers) "was applied over that part of the bel-"ly which was moſt affected. As I have "oftener than once known the patient "relieved

" relieved in his bowels, as ſoon as he " felt the burning of his ſkin, and at " the ſame time have ſtools by a purge " or clyſter, which had not operated be- " fore, we have reaſon to believe, that the " bliſter acts as an antiſpaſmodic, and " not as an evacuant *." Cui aſſentit his verbis praeclarus noſter GREGORY: " Bliſters leſſen the inflammation, alſo " remove the ſpaſms, and tend by that " effect to relieve the conſtipated belly †."

Cucurbitae ſine ferro.

HUIC quoque conſilio nonnunquam accommodantur cucurbitae incruentae, quae abdomini admotae, dum humorum copiam et impetum ab internis partibus avertunt, in externas derivant, ſalutiferos edunt effectus: Haud abſque ratione igitur eas commendat Clar. FORDYCE: " Some degree of inflammation of the " ſkin

* Diſeaſes of the army, pag. 155.

† In praelectionibus.

" ſkin of the belly has been raiſed by
" cupping-glaſſes with benefit *."

II. *Symptomata urgentia levare.*

Ut recte perficiatur hoc conſilium, ante omnia prudentis erit medici ducere alvum, et compeſcere dolores. Alvus ducitur per

Cathartica leniora.

Astrictiori alvo nunquam non admodum hoc exacerbatur malum; quinimo ex hoc ſolo, uti ſupra jam innuimus, principio ortum ſuum ſaepe ducit enteritis. Ut eliminentur autem ſcybala, et alvus fiat libera, (maximi quod eſt momenti), leniora tantum, et quae mitiſſimo gaudent ſtimulo, conveniunt cathartica; cujuſmodi ſunt Elect. lenitiv. Flor. ſulphur. Sales neutri, &c. Quid vero de purgantium uſu in hoc morbo peritiſſimus dicit

* Formula, pag. 60.

dicit PRINGLE audiamus *. " Next to " bleeding, the principal part of the cure " depends upon opening the body; which " formerly I attempted by clysters, and " by giving every hour a pill of aloes, " soap, and calomel; but afterwards I " changed that practice for the more le- " nient medicines. In this intention, I " have given, every hour, the bigness of " a nutmeg of an electuary, compounded " of half an ounce of the electarium le- " nitivum, two drachms of the flowers " of sulphur, and one drachm of the " cream of tartar, with some syrup. But " of late, I have kept more to the use of the " sal catharticum amarum recommend- " ed to me by Dr HEBERDEN, who had " had several proofs of its good effects, " in small, but repeated doses. Two " ounces of this salt being therefore dis- " solved in a pint of water, I give two " spoonfuls every half hour; or one " spoonful at shorter intervals, as long as " the

* Ibidem, pag. 156.

"the patient's ſtomach will bear it, or "till he has had two motions. Though "this medicine has a diſagreeable taſte; "yet, as Dr HEBERDEN remarked, the ſto-"mach will often retain it, when more "grateful liquors are rejected: A circum-"ſtance which might incline one to be-"lieve, what has been ſaid of other neu-"tral ſalts, that they poſſeſs ſome de-"gree of a ſedative, as well as a laxative "quality."

Enemata Emollientia.

SUMMI pariter pretii ſunt clyſmata laxantia, quae haud tantum ſolutam conſervant alvum; verum etiam, dum interni vicem explent balnei, totum inteſtinorum tractum fovent et mulcent: "Frequenter "autem," affirmat VAN SWIETEN, "haec "repeti poſſunt, imo debent, ut leniatur "acerbus ille dolor, et laxentur ſpaſmo "conſtrictae partes *." Eadem fere Clar.

HOFFMAN;

* Vol. 3. p. 175.

HOFFMAN: "Haec tamen circa ufum "clyfterum addenda obfervatio, ut bi-"horio fere quovis, fi neceffitas urgeat, "injiciantur, et paulo diutius retinean-"tur *." Si vero, ut quandoque fit, minime refpondeat alvus pertinaciffime claufa, vel tanta fit ani conftrictio ut clyfteris tubulum admittere nequeat; balneo vaporis, dum fellae perforatae infidet aeger, conftrictus foveatur anus; et fubinde, fubtiliffimi ope fyphonis, infundatur ol. olivarum tepefactum, ad uncias quatuor; cujus praefidio, facilius pofthac ad fecesfum ftimulant ventrem clyfmata communia.

DOLORES compefcuntur per

Anodyna.

OPIATIS prudenter adhibitis fuae funt laudes; quippe quod dolores, hoc faepe in malo vix tolerandos, potentiffime confopiunt: Nulla tamen morbi periodo ad haec confugere licet, dum adhuc viget inflammatio, alvufque manet occlufa. Hoc pofuit in praxi monitum Celeb. HOFF-

* Tom. 4 p. 544.

MAN: "Praemiſſa, ſi vaſorum plenitudo "urget, venaeſectione, laxata etiam cly- "ſteribus admiſſis alvo, ſi atrox dolor ce- "dere nolit, optimo conſilio, ſine omni "metu, anodynum ex opio profuit, quo "tormina conquieſcunt, et ſpaſmi ac ſu- "dor ſequitur *." Quod confirmat Illuſt. VAN SWIETEN: "Verum haec non "conveniunt, niſi prius ſanguinis miſſio "et clyſmata adhibita fuerint, ut inflam- "mationis augmentum impediatur: Secus "enim contingere poſſet, ut, per opiata "ſopito doloris ſenſu, cauſa doloris, in- "flammatio nempe, deſtrueret, gangrae- "na nata, partem affectam †." Ab opia- tis autem prorſus abſtinendum, ſi vi- rium proſtratio, et quae alia praeſentem ſphacelum denotant ſigna adſint, ne ino- pinatum doloris lenimen exhibito adſcri- batur remedio, uti et mors brevi ſequens, cum magna medici infamia. De opii uſu notandum reſtat, quod, praemiſſi unàve aſſumpti beneficio opiati, lenia non raro purgantia

* Loco citato.

† Loco citato.

purgantia certius et citius ſuos praeſtent effectus; tunc enim, ſpaſmis ſolutis, non ita pertinaciter catharticorum vim eludit alvus.

Topice Applicata.

In hunc ſcopum alia aliis arrident remedia loco affecto applicata: Inter uſitatiora recenſentur, fotus, cataplaſmata ex mica panis et lacte parata, veſicae decoctis emollientibus repletae, linimenta ex oleo et camphora confecta, et infinita ſimilia. Non deſunt qui pellem vel omentum recens mactati animalis admoveri, vel catulum viventem nudo ventri diu accumbere jubent; nec forſan penitus haec floccifacienda: Quandoque autem pondere et aſperitate horum increſcunt morbus et dolores, cum ſaepe tanta et tam dolorifica adſit abdominis diſtentio, ut nec tactum manus paulo validiorem ferre poſſit aeger.

Balneum

Balneum Tepidum.

CÆTERIS vero omnibus quae exterius admoventur auxiliis palmam praeripit balneum temperate calidum; vi enim qua pollet laxante, ſpaſticas inteſtinorum conſtrictiones ſolvit, et exquiſita placat ventris tormina. Nullo non tempore, prius celebratis debitis ſanguinis miſſionibus, tutiſſimum et efficax praeſtat remedium, quod ſemel et iterum nobis contigit vidiſſe. Quanti hocce facit remedium in curatione enteritidis Clar. PRINGLE, haec ejus docent verba: "This was my "common method in the hoſpital; and if "ſince that time I have made leſs uſe of "bliſters, it is not from having ſeen bad "conſequences from them, but from "finding in private practice a greater re-"luctance in the patient to have them "on a part where they are not com-"monly applied; and alſo, from their "ſomewhat interfering with the warm

"bath,

"bath, which, though a material article "in the cure, was generally wanting in "the hoſpitals of the army *." Multus quoque in laudanda hac balnei virtute eſt Clar. Tissot: "Si le mal s'opiniâtre, "on met le malade dans un bain d'eau "tiéde, dont j'ai vu les plus grands ef-"fets †." Cavendum autem ne nimis diu inter balnea detineatur aegrotans, nec calor aquae ſani corporis calorem tranſcendat; aliter, ſtimuli munia obeunte balneo, in pejus rueret malum.

* Diſeaſes of the army, p. 155.

† Avis au peuple, tom. 1. p. 250.

FINIS.